

ČESKÁ REPUBLIKA

R O Z S U D E K J M É N E M R E P U B L I K Y

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců Mgr. Jitky Zavřelové a Mgr. Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobkyně: **K. Š.**, zastoupená JUDr. Jarmilou Bajarovou, advokátkou se sídlem Matiční 730/3, 702 00 Ostrava - Moravská Ostrava, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, 225 08 Praha 5 - Smíchov, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 19. 12. 2012, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti a) žalobkyně a o kasační stížnosti b) Mgr. R. Š., zastoupené JUDr. Jarmilou Bajarovou, advokátkou se sídlem Matiční 730/3, 702 00 Ostrava - Moravská Ostrava proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 8. 2014, č. j. 43 Ad 2/2013 – 17,

t a k t o :

- I.** Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 8. 2014, č. j. 43 Ad 2/2013 – 17, **se zrušuje** a věc **se vrací** krajskému soudu k dalšímu řízení.
- II.** Kasační stížnost Mgr. R. Š., **se odmítá**.
- III.** V řízení o kasační stížnosti Mgr. R. Š., **nemá** žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 19. 12. 2012, č. j. X, žalovaná zamítla námitky žalobkyně [dále jen „stěžovatelka a)“] a potvrdila rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 3. 10. 2012, č. j. X, kterým byla zamítnuta žádost stěžovatelky a) o sirotčí důchod pro nesplnění podmínek § 52 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., zákona o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“).

Stěžovatelka a) napadla rozhodnutí žalované žalobou podanou u Krajského soudu v Ostravě, který ji rozsudkem ze dne 26. 8. 2014, č. j. 43 Ad 2/2013 – 17, zamítl. Krajský soud v rozsudku uvedl, že otec stěžovatelky a) k datu jeho prohlášení za mrtvého, tj. ke dni 1. 6. 2006, nesplnil podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod, tak aby stěžovatelce a) vznikl nárok na sirotčí důchod podle § 52 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. Krajský soud nepřisvědčil požadavku stěžovatelky

a), aby v daném případě bylo aplikováno zákonem č. 306/2008 Sb. novelizované ustanovení § 40 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění ve znění účinném od 1. 1. 2010, neboť k tomu, aby tato nová právní úprava mohla být v dané věci použita, chybí příslušná přechodná ustanovení. Platí, že sirotčí důchod je důchodová dávka odvozená z nároku na důchod zemřelé osoby. Jestliže zemřelá osoba ke dni smrti nesplnila podmínky potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod, nemůže být tento nedostatek zhojen v následném období, a to ani novou právní úpravou. Ze stejných důvodů se podle krajského soudu nelze dovolávat aplikace s účinností k 1. 1. 2012 zákonem č. 428/2011 Sb. novelizovaného ustanovení § 52 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.

Kasační stížností opírající se o důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. napadly rozsudek krajského soudu stěžovatelka a) a její matka [dále jen „stěžovatelka b)“] a navrhly, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Stěžovatelky brojí proti závěru krajského soudu, že při svém rozhodování vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu a uvádí, že k tomuto dni již platil zákon o důchodovém pojištění ve znění zákona č. 306/2008 Sb. a č. 428/2011 Sb., avšak správní orgán i soud rozhodovaly podle zákona o důchodovém pojištění ve znění ke dni prohlášení otce stěžovatelky a) za nezvěstného, tj. ke dni 1. 6. 2006. Stěžovatelky si jsou vědomy toho, že stěžovatelce a) nárok na sirotčí důchod před účinností zákona 306/2008 Sb. a č. 428/2011 Sb. nevznikl, avšak v době rozhodování žalované, tj. po účinnosti uvedených zákonů, tento nárok již měla. Proto je právní názor krajského soudu nezákonný. Stěžovatelky v kasační stížnosti též uvedly, že stěžovatelka a) v průběhu řízení před krajským soudem, a v době vydání rozhodnutí, již dosáhla zletilosti a měla procesní způsobilost.

Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti sdělila, že se ztotožňuje s rozsudkem krajského soudu.

Nejvyšší správní soud před samotným posouzením kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů zjistil, že řízení před krajským soudem bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], přičemž k této vadě byl povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.).

Krajský soud rozhodoval o žalobě podané proti rozhodnutí žalované ve věci sirotčího důchodu, který je dávkou důchodového pojištění. V řízení ve věcech důchodového pojištění se postupuje v souladu s § 1 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“) s výjimkami, které plynou ze zvláštního zákona, kterým je v tomto případě zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně jeho ustanovení § 81 až § 90 upravující řízení ve věcech důchodového pojištění.

Sirotčí důchod je nárokem nezaopatřeného dítěte, které je zpravidla též dítětem nezletilým a tedy nesvéprávným (§ 30 občanského zákoníku). Takové dítě je sice jakožto žadatel účastníkem správního řízení ve věci svého sirotčího důchodu, avšak v souladu s § 31 správního řádu jej ve správním řízení zastupuje jeho zákonný zástupce. V tomto ohledu zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení žádnou zvláštní právní úpravu neobsahuje.

V dané věci není sporu o tom, že předmětem žádosti byl sirotčí důchod tehdy nezletilé stěžovatelky a), což plyne i z žalobou napadeného rozhodnutí žalované [byť v záhlaví tohoto rozhodnutí je jako účastnice řízení nesprávně označena stěžovatelka b)]. Pokud v takové věci byla podána žaloba, bylo zapotřebí, aby si krajský soud v první řadě ujasnil, kdo je žalobkyní, tj. zda žaluje stěžovatelka b) či stěžovatelka a) zastoupená jako zákonnou zástupkyní stěžovatelkou b), a v návaznosti na to zvolil odpovídající procesní postup ve věci, tj. buď žalobu odmítl jako podanou osobou zjevně neoprávněnou [stěžovatelkou b)] nebo se stěžovatelkou

pokračování

a) do její zletilosti jednal skrze zákonnou zástupkyni a po dosažení zletilosti s ní jednal přímo a ve věci meritorně rozhodl. Takto jednoznačný postup však krajský soud nezvolil. Krajský soud totiž po celé řízení jednal se stěžovatelkou b), které doručoval veškeré písemnosti [a to i po datu 7. 11. 2013, kdy stěžovatelka a) dosáhla zletilosti]. Takto dne 16. 11. 2013 stěžovatelce b) doručil například i výzvu ve smyslu § 51 odst. 1 s. ř. s. Podobně stěžovatelku b) označil jako žalobkyni v kasační stížnosti napadeném rozsudku a jen jí též rozsudek doručil, což bylo nepochybně důvodem podání kasační stížnosti i stěžovatelkou b).

Nejvyšší správní soud zvažoval, zda označení žalobkyně není jen zjevnou nesprávností ve smyslu § 54 odst. 4 s. ř. s., kterou by bylo možné opravit postupem uvedeným v tomto ustanovení. Dospěl však k závěru, že s ohledem na obdobné pochybení v případě výzvy podle § 51 odst. 1 s. ř. s. tomu tak není a že naopak je třeba uzavřít, že řízení před krajským soudem je zatíženo jinou vadou řízení, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, spočívající v tom, že krajský soud nejednal s účastníkem řízení, který v průběhu řízení nabyl zletilosti, a ve věci rozhodl bez jednání, aniž by se k takovému postupu mohl účastník řízení vyjádřit. Nejvyšší správní soud má totiž za to, že žalobu je třeba i přes nepřesné označení žalobkyně, kdy je jako žalobkyně označena stěžovatelka b), s ohledem na její obsah posoudit jako žalobu stěžovatelky a) zastoupené zákonnou zástupkyní. V důsledku tohoto posouzení měl krajský soud dnem zletilosti stěžovatelky a) začít jednat přímo s ní. To krajský soud učiní v dalším řízení, kdy zejména stěžovatelce a) doručí výzvu podle § 51 odst. 1 s. ř. s., aby se mohla vyjádřit k záměru soudu rozhodnout věc bez jednání.

Ze shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud rozsudkem (výrokem I.) zrušil kasační stížností napadený rozsudek krajského soudu podle § 110 odst. 1 věta první před středníkem s. ř. s. a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V dalším řízení je krajský soud právním názorem vysloveným v tomto zrušovacím rozsudku vázán (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti stěžovatelky a) rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že jelikož stěžovatelka a) podala proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost, má za to, že v úplnosti seznala jeho obsah a tento rozsudek lze považovat za jí doručený a tedy i pravomocný.

Naopak kasační stížnost stěžovatelky b) Nejvyšší správní soud výrokem II. odmítl podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. jako podanou osobou k tomu zjevně neoprávněnou. V řízení o této kasační stížnosti pak Nejvyšší správní soud rozhodl výrokem III. podle § 60 odst. 3 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 13. března 2015

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu